

УДК 378.016:811]:004](079.1)

Галина Тригуб, Оксана Хникіна

КОМП'ЮТЕРНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕСПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Присвячено комплексному аналізу комп'ютерного тестування як важливого засобу оцінювання знань студентів з іноземної мови на неспеціалізованих факультетах. Доведено ефективність цієї форми контролю успішності для перевірки знань саме з іноземної мови. Висвітлено основні переваги та недоліки комп'ютеризованої форми тестового контролю з погляду науковців і педагогів. Проаналізовано результати анкетування студентів щодо позитивних і негативних аспектів комп'ютерного тестування як форми перевірки знань з іноземної мови, а також рекомендації щодо створення та оновлення баз тестових завдань. У результаті дослідження визначено рівень складності тестових завдань і виявлено завдання, які є найскладнішими для студентів. З метою вдосконалення тестів, оптимізації навчання та підвищення показників успішності студентів запропоновано врахувати зазначені недоліки та рекомендації щодо проведення комп'ютерного тестування як основної форми діагностики знань студентів з іноземної мови на неспеціалізованих факультетах.

Ключові слова: комп'ютерне тестування, інформаційні технології, програмне забезпечення, дидактичні принципи, диференційованість, успішність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Процес Європейської інтеграції помітно впливає на всі сфери життя нашої держави, не оминув він і вищу освіту. Визначивши орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, наполегливо працює над програмою практичного втілення ідей Болонського процесу. Одним із напрямків реалізації цієї програми є розробка та впровадження у навчальний процес інформаційних освітніх систем, що поєднують методичні, навчальні й інформаційні ресурси з використанням сучасних інформаційних технологій.

Важливим і ефективним сучасним компонентом технологій навчання є комп'ютерний тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів у вищих навчальних закладах. Упровадження комп'ютерного тестування (далі – КТ) для неупередженого, прозорого контролю знань у вищому навчальному закладі на сучасному етапі є особливо актуальним та одним із найбільш ефективних методів контролю успішності. Реалізація тестового контролю за допомогою комп'ютерної техніки змінює форми, зміст, засоби навчання, наближує його до реалій сучасного життя. Комп'ютерне тестування успішності розширює можливості контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень і є альтернативою традиційним методам перевірки знань студентів.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Проблема впровадження нових ефективних форм діагностики знань, зокрема комп'ютерного тестування, вже давно цікавить багатьох педагогів і науковців [1–11]. Проте недостатньо вивченим залишається питання розробки тестових завдань, які б дали змогу максимально об'єктивно оцінити рівень знань студента, врахувати специфіку дисципліни, особливості та можливості системи тестування.

Мета і завдання статті. Мета статті – дослідити особливості застосування комп'ютерного тестування для перевірки знань, умінь і навичок з іноземної мови в студентів немовних спеціальностей – передбачає виконання конкретних завдань:

- довести ефективність застосування комп'ютерного тестування як важливого засобу оцінювання знань студентів з іноземної мови на неспеціалізованих факультетах;
- визначити основні переваги й недоліки комп'ютеризованої форми тестового контролю з погляду науковців і студентів;
- проаналізувати всі типи тестових завдань за ступенем складності;
- врахувати основні недоліки та рекомендації студентів при оновленні та створенні нових баз тестових завдань.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Тест – це сукупність завдань, які вимагають однозначної відповіді, укладені за певними правилами, передбачають експертну перевірку, попередню апробацію й аналіз результатів.

Серед основних критеріїв тестів слід назвати об'єктивність, валідність, надійність, репрезентативність, адаптованість, науковість [11]. Тести повинні відповідати своєму призначенню, адекватно виявляти і досить точно вимірювати визначені якості, бути пристосованими до різних груп і окремих осіб.

Комп'ютерне тестування дає можливість реалізувати основні дидактичні принципи контролю навчання, зокрема:

- індивідуальність;
- системність;
- тематичність;
- диференційованість;
- принцип рівних вимог викладачів до студентів [11].

Традиційні форми контролю навчальної діяльності – письмова контрольна робота, усне опитування, диктант, твір, переказ, реферат, колоквиум, залік та іспит – не достатньо об'єктивні й точні. Тестування ставить усіх в однакові умови. Сама процедура тестування займає порівняно небагато часу. Водночас з її допомогою можна в короткий термін зібрати відомості, що вимагаються від тестованих. Комп'ютеризоване тестування дає змогу контролювати навчальну діяльність студентів з високою точністю і об'єктивністю.

Серед переваг комп'ютеризованої форми тестового контролю варто відзначити оперативність, а також можливість одночасно здійснювати масовий контроль навичок і вмінь

усього потрібного контингенту студентів. Тобто такий тестовий контроль звільняє викладача від процедури тестування та опрацювання результатів.

Проводячи такий тестовий контроль, викладач також має змогу отримати додаткові відомості про студента під час тестування, зокрема:

- термін виконання тесту;
- порядок, в якому студент відповідав на запитання (стратегія виконання тестових завдань для визначення ефективності підходу);
- кількість спроб виконання одного завдання (підтвердження рівня його складності для студента).

Відомості про виконання і для викладача, і для студента можуть бути представлені в кінці проходження тесту студентом. Тобто в короткий термін надається інформація не тільки щодо оцінювання, але й подальшої навчальної діяльності в разі незадовільного або низького задовільного результату студента.

Крім об'єктивності виокремлюють швидкість оцінювання. Перевагою тестування є придатність результатів тестування для комп'ютерного опрацювання і використання статистичних методів оцінювання. Тести дають стандартизовані оцінки. Крім того, їм притаманна конкретність і безпосередня практична спрямованість. Це пов'язано також із порівняльною мінімальністю витрат. Більшість тестів не вимагає спеціальної підготовки, оскільки інтерпретація тесту дається в його ключі. Після їх апробації ними може скористатися широке коло користувачів. Звичайно, доступність тестів не скасовує потреби в освіченості тих, хто здійснює тестування. Можливість швидко редагувати і доповнювати базу тестових завдань, зменшення витрат часу під час проведення тестування, широка варіативність завдань, надання студентові можливості самоперевірки засвоєного матеріалу (система мережевого доступу) – також серед переваг комп'ютерного тестування [4].

До переваг комп'ютеризованого тестування слід зарахувати диференційованість, оскільки тести містять завдання різного рівня складності, а також індивідуалізацію, завдяки можливості реалізації функції самоконтролю: тестування можна здійснювати протягом вивчення дисципліни, активізуючи чи видаляючи окремі питання чи цілі теми [4].

Матеріалом дослідження слугували анкети студентів географічного факультету, факультетів психології та економіки та менеджменту (у кількості 96). У результаті опитування студентів щодо переваг, недоліків і побажань проведення заліку й іспиту з іноземної мови у формі комп'ютерного тестування, були отримані такі відомості:

Серед переваг комп'ютеризованого тестування було зазначено:

- економія часу;
- отримання миттєвого результату;
- об'єктивність оцінювання;
- можливість контролювати час;
- можливість унести корективи;
- чітко визначені часові рамки;
- менше хвилювань (у порівнянні з усним опитуванням);
- можливість відповісти інтуїтивно.

Попри низку значних переваг досліджуваного виду комп'ютеризованої діагностики знань, існують певні недоліки. До недоліків науковці зараховують потребу мінімальних навичок роботи із системою тестування. Цей недолік не суттєвий і його можна усунути шляхом проведення пробного тестування, під час якого студенти знайомляться із системою, а також мають можливість адаптуватись до нових незвичних умов під час підсумкового контролю.

Відсутність урахування таких суб'єктивних чинників, як індивідуально-психологічні особливості студентів і безпосереднє спілкування викладача зі студентом – також суттєві недоліки КТ, оскільки без живого спілкування неможливо оцінити рівень знань студента з іноземної мови.

Аналіз анкетування студентів дав підставу виокремити такі недоліки КТ з іноземної мови:

- обмеження часу;
- можливі технічні неполадки з комп'ютером (збій системи);

- неможливість доздати кілька балів (якщо результат тестування – 57–59 балів);
- велика кількість завдань;
- відсутність можливості викласти свою думку;
- не завжди точно сформульовані інструкції;
- неоднаковий рівень складності варіантів;
- відсутність людського фактору;
- можливість вибрати правильний варіант інтуїтивно (перевіряються здебільшого не знання з іноземної мови, а здатність запам'ятовування);
- легко помилитися через неухважність (зайвий пропуск – помилка).

Студентам було запропоновано висловити свої побажання щодо проведення комп'ютерного тестування з іноземної мови, серед яких найбільш частотними є:

- збільшити час, відведений на тестування;
- запровадити тестування під час занять для контролю знань студентів;
- замінити комп'ютерне тестування на усну форму контролю знань (оскільки КТ об'єктивно не перевіряє знання з іноземної мови);
- спростити завдання;
- дати можливість доздати студенту усно, якщо йому не вистачає 1–2 бали.

Також у процесі анкетування студентам було запропоновано оцінити рівень складності завдань за шкалою від 1 до 8, відповідно до кількості завдань. Аналіз анкетування дав змогу виявити такі результати:

№	Завдання	Оцінка (1–8)
1	Заповніть пропуски цифрами, які відповідають правильному слову в тексті (5 із 7).	7
2	Оберіть слова, які належать до тематичної групи слів (5 слів з 9).	1
3	Встановіть відповідність між дефініцією та словом.	4
4	Оберіть правильне доповнення речення (з 4-х).	2
5	Оберіть номер, якому відповідає лексична або граматична помилка, в одному з підкреслених фрагментів речення.	5
6	Оберіть часову форму підкресленого дієслова.	3
7	Впишіть дієслово, що знаходиться в дужках у правильній часовій формі (всі літери малі).	6
8	Встановіть відповідність між цифрою та словом, яка відповідає правильному порядку слів у реченні.	8

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Результати аналізу отриманих даних анкетування студентів дали змогу зробити такі висновки: комп'ютерне тестування – важлива й ефективна формою контролю знань студентів, спрямована на формування самостійності, варіативності, критичності мислення. Ця форма діагностики знань сприяє формуванню таких якостей у студентів, як: потяг до експериментування, кмітливість, увага. Водночас виникають можливості нового нетрадиційного сприйняття фактів, установлення зв'язків між новою та старою інформацією. Для вдосконалення тестів і підвищення показників успішності потрібно врахувати зазначені недоліки та рекомендації щодо проведення тестування. З метою адаптації та підготовки студентів до комп'ютерного тестування варто проводити не лише такі форми контролю, як залік та іспит, але й тематичні контрольні роботи. Ввести роботу з комп'ютером у навчальний процес, що внесе елемент зацікавленості студентів і дасть змогу створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Під час розробки й оновлення бази тестових завдань слід оптимізувати завдання, які виявилися найскладнішими для студентів. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у дослідженні ефективності впровадження дистанційного навчання з іноземної мови на неспеціалізованих факультетах.

Джерела та література

1. Аванесов В. С. Теория и методика педагогических измерений [Электронный ресурс] / В. С. Аванесов. – Режим доступа : <http://www.monitoring.in.ua/publications/view/12> – Центр моніторингу столичної освіти.
2. Аванесов В. С. Основы педагогической теории измерений / В. С. Аванесов // Педагогические измерения. – 2004. – № 1. – С. 15–21.
3. Аскоянц П. Г. Основы методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / П. Г. Аскоянц, Г. С. Чекаль, П. І. Сердюков. – К. : КДПІМ, 2004. – 108 с.
4. Герасимчук О. Б. Підсумковий контроль у формі комп'ютерного тестування / О. Б. Герасимчук, М. А. Кирилов // Спецпроект: аналіз наукових досліджень : матеріали VI наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 30–31 травня 2011 року) : наук. пр. з педагогіки : у 7 т. – Д. : Біла К. О., 2011. – Т. 5. – С. 92–96.
5. Дидактические основы компьютерного обучения : межвуз. сб. науч. тр. / редкол. : В. А. Извозчиков (отв. ред.) и др. – Л. : ЛТИ им. А. И. Герцена, 1989. – 204 с.
6. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов / П. Клайн. – К. : ПАН-ЛТД, 1994. – 288 с.
7. Комплекс нормативних документів для розробки складових систем стандартів вищої освіти. Засоби діагностики якості вищої освіти // Вища освіта : інформ. вісник. – 2003. – № 10. – С. 67–82.
8. Лобанов Ю. И. Диагностика знаний в открытом образовании / Ю. И. Лобанов. – М. : НИИВО, 2002. – 52 с.
9. Олійник М. М. Тест як інструмент кількісної діагностики рівня знань в сучасних технологіях навчання / М. М. Олійник, Ю. А. Романенко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 84 с.
10. Романов А. Н. Технологии дистанционного обучения в системе заочного экономического образования / А. Н. Романов, В. С. Торопилов, Д. Б. Григорович. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 303 с.
11. Сердюков П. І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов / П. І. Сердюков. – К. : Ленвіт, 1996. – 111 с.

References

1. Avanesov, V. S. 2005. *Teoriia i Metodika Pedagogicheskikh Izmerenii*. <http://www.monitoring.in.ua/publications/view/12> – Tsentr monitorinhu stolichnoi osvity.
2. Avanesov, V. S. 2004. "Osnovy Pedagogicheskoi Teorii Izmerenii". *Pedagogicheskie Izmereniia*, 1: 15–21.
3. Askoians, P. H., and Chekal, H. S., and Serdiukov, P. I. 2004. *Osnovy Metodyky Stvorennia ta Zastosuvannia Kompiuternykh Prohram u Navchanni Inozemnykh Mov*. Kyiv: KDPIIM.
4. Herasymchuk, O. B., and Kyrylov, M. A. 2011. "Pidsumkovyi Kontrol u Formi Kompiuternoho Testuvannia". *Materialy 6 Mizhnarodnoi Naukovo-Praktychnoi Konferentsii "Spetsproekt: Analiz Naukovykh Doslidzhen"*, 5: 92–96. Dnipropetrovsk: Bila K. O.
5. Izvozchikov, V. A., et al., eds. 1989. *Didakticheskie Osnovy Kompiuternogo Obuchenia. Mezhvuzovskii Sbornik Nauchnykh Statei*. Leningrad: LTI imeni A. I. Hertsena.
6. Klain, P. 1994. *Spravochnoie Rukovodstvo po Konstruirovaniuu Testov*. Kiev: PAN-LTD.
7. 2003. "Kompleks Normatyvnykh Dokumentiv dlia Rozrobky Skladovykh System Standartiv Vyshchoi Osvity. Zasoby Diahnostyky Yakosti Vyshchoi Osvity". *Informatsiyni Visnyk "Vyshcha Osvita"*, 10: 67–82.
8. Lobanov, Yu. I. 2002. *Diahnostka Znanii v Otkrytom Obrazovanii*. Moskva: NIIVO.
9. Oliinyk, M. M., and Romanenko, Yu. A. 2001. *Test yak Instrument Kilkisnoi Diahnostyky Rivnia Znan v Suchasnykh Tekhnolohiiakh Navchannia*. Donetsk: Don.NU: 84.
10. Romanov, A. N., and Toropilov, V. S., and Hryhorovych, D. B. 2000. *Tekhnologii Dstantsyonnoho Obucheniiia v Sisteme Zaochnogo Ekonomicheskogo Obrazovaniia*. Moskva: Yuniti-dana.
11. Serdiukov, P. I. 1996. *Tekhnologia Rozrobky Kompiuternykh Prohram z Inozemnykh Mov*. Kyiv: Lenvit.

Галина Тригуб, Оксана Хныкина. Компьютерное тестирование как важное средство оценки знаний иностранного языка у студентов неспециализированных факультетов. Посвящено комплексному анализу компьютерного тестирования – важного средства оценивания знаний студентов по иностранному языку на неспециализированных факультетах. Доказана эффективность этой формы контроля успеваемости для проверки знаний именно по иностранному языку. Основные преимущества и недостатки компьютеризированной формы тестового контроля освещены с точки зрения ученых и педагогов. Проанализированы результаты анкетирования студентов относительно позитивных и негативных аспектов компьютерного тестирования как формы проверки знаний по иностранному языку, а также рекомендации по созданию и обновлению баз тестовых заданий. В результате исследования определен уровень сложности тестовых заданий и выявлены задачи, которые являются наиболее сложными для студентов. С целью совершенствования тестов, оптимизации обучения и повышения показателей успеваемости студентов предложено учесть указанные недостатки и рекомендации по проведению компьютерного тестирования как основной формы диагностики знаний студентов по иностранному языку на неспециализированных факультетах.

Ключевые слова: компьютерное тестирование, информационные технологии, программное обеспечение, дидактические принципы, дифференцированность, успеваемость.

Tryhub Halyna, Khnykina Oksana. Computer Testing as an Important Means of Student Foreign Language Proficiency Assessment at Non-Specialized Faculties. The article is devoted to the complex analysis of computer testing as an important means of student foreign language proficiency assessment at non-specialized faculties. The effectiveness of this form of foreign language academic performance rating has been highlighted. The basic advantages and disadvantages of the computer-based form of test control in terms of academics and teachers have been revealed. The most common positive and negative aspects of computer-based testing have been mentioned by students. The students have suggested some significant recommendations as for test databases developing and updating at non-specialized faculties. The results of the study have made it possible to distinguish the degree of test complexity and the most difficult tasks for students. In order to improve tests, optimize students' training and their academic performance some important shortcomings and recommendations as for computer-based testing at non-specialized faculties should be taken into account.

Key words: computer testing, information technology (IT), software, didactic principles, differential training, academic performance.

УДК 811.111'42'22:616.89

Аїда Троцюк

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЗНАЧЕННЯ БАЙДУЖОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Досліджено невербальні засоби актуалізації емоційного стану байдужості та закономірності їх взаємодії з вербальними засобами в англомовному художньому дискурсі. Виявлено та систематизовано найбільш типові невербальні засоби на позначення байдужості, до яких належать кінестетичні (міміка, жести, постава тіла, хода, контакт очима), такесичні (поцілунки, дотики) та просодичні компоненти. Встановлено, що просодичні та кінестетичні невербальні компоненти є домінуючими. Кінестетичні та такесичні невербальні компоненти байдужості можуть виступати і самостійними маркерами, і супроводжувати вербалізовані повідомлення. Просодичні невербальні засоби вираження байдужості самостійно не вживаються. Позиційно невербальні компоненти, які супроводжують висловлювання байдужості, можуть передувати вербальному акту, створюючи емоційне підґрунтя для вербальної частини повідомлення, займати медіальну позицію, уточнюючи зміст вербального повідомлення, або слідувати за ними, посилюючи зміст висловлювання.

Ключові слова: невербальний компонент, кінесика, просодика, такесика, емоційний стан байдужості.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку мовознавства значну увагу приділяють вивченню невербальних компонентів комунікації [3; 8–10; 14–15].

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Невербальні засоби багатьох емоційних станів уже були предметом вивчення лінгвістів. Зокрема, досліджувались невербальні засоби актуалізації емоційних станів сумніву [5, 154–192], радості [7], страху [4], невербальна поведінка комунікантів у ситуаціях обвинувачення [13] та вихвалання [6].

Питання номінації невербальних компонентів комунікації, які слугують для позначення байдужості, взаємодії вербальних і невербальних засобів на позначення цього стану у висловлюваннях не були об'єктом лінгвістичних студій, що й зумовило *актуальність* цього дослідження.

Об'єктом дослідження є англомовний художній дискурс, який містить висловлювання на позначення емоційного стану байдужості. **Предмет** аналізу – невербальні засоби вираження емоційного стану байдужості в англомовному художньому дискурсі. Фактичним *матеріалом* слугували художні твори британських та американських авторів. Обсяг матеріалу – понад 100 висловлювань байдужості, відібраних методом суцільної вибірки.

Мета статті – проаналізувати невербальні компоненти комунікації на позначення байдужості в художньому дискурсі – передбачає виконання таких *завдань*: виокремити лексичні